

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 3. oktober 2019

Sag 71/2019

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

X-I/S

ved A og B

(advokat Kim Krarup, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Sønderborg den 14. december 2017 og af Vestre Landsrets 15. afdeling den 12. december 2018.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdam, Lene Pagter Kristensen, Jens Peter Christensen, Hanne Schmidt og Lars Apostoli.

Påstande

Dommen er anket af X-I/S ved A og B med påstand om, at landsrettens dom ophæves, således at byrettens dom står ved magt, subsidiært at byrettens dom stadfæstes.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse af landsrettens dom.

Anken til landsretten

Anklagemyndigheden ankede Retten i Sønderborgs dom af 14. december 2017, hvorved anklagemyndigheden blev dømt til at betale 5.500 kr. i erstatning til X-I/S, med påstand om frifindelse.

Landsretten beskikkede den 10. januar 2018 en advokat for X-I/S, idet landsretten udtalte, at der ved ankesagens behandling i landsretten skulle medvirke en forsvarer, jf. retsplejelovens § 1018 f, stk. 3, jf. § 731, stk. 1, litra f. Efter det oplyste skete dette imod selskabets ønske.

X-I/S nedlagde for landsretten påstand om afvisning af anklagemyndighedens anke.

Vestre Landsret afsagde den 7. marts 2018 kendelse om ikke at tage X-I/S' påstand om afvisning til følge. I landsrettens kendelse hedder det bl.a.:

”Sagen er behandlet i strafferetsplejens former, jf. retsplejelovens § 1018 f, stk. 3. Anklagemyndigheden er ikke afskåret fra at anke byrettens dom efter retsplejelovens § 902, stk. 1.

Landsretten tager derfor ikke påstanden om afvisning til følge.”

Anbringender

X-I/S ved A og B har til støtte for påstanden om ophævelse af landsrettens dom anført bl.a., at anklagemyndigheden ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse kunne anke byrettens dom, jf. retsplejelovens § 902, stk. 1, idet erstatning ikke kan anses for ”en anden offentligretlig følge”.

Til støtte for påstanden om stadfæstelse af byrettens dom har X-I/S anført, at de almindelige betingelser for erstatningsansvar er opfyldt, og at Syd- og Sønderjyllands Politi har handlet ansvarspådragende ved politiforretningen den 15. november 2012.

Det kan lægges til grund, at politiet rekvirerede en låsesmed til adressen ... i Y-by, idet politiet eftersøgte en af lejerne, der befandt sig på adressen.

Det kan endvidere lægges til grund, at der var frit udsyn til den eftersøgte person inde i huset både gennem en rude ved siden af døren og fra bagsiden af huset gennem terrassedøren. Der blev for landsretten afgivet forklaring om netop ruden, men den del af forklaringen er ikke gengivet i landsrettens dom. Det bestrides, at det var muligt for den eftersøgte at opretholde et pres på et dørhåndtag og samtidig holde en farlig genstand i hånden. Det bestrides endvidere, at det var nødvendigt at påføre ejendommen skade for at komme ind i huset, herunder af hensyn til betjentenes sikkerhed. Betjentene er gået ud over, hvad situationen har krævet, idet den

eftersøgte person var oppe imod fire betjente, som må antages let at kunne have overvundet hans modstand og presset dørhåndtaget ned eller skaffet sig adgang ved at afliste en rude. Politiet forsøgte således ikke at anvende mindre indgribende foranstaltninger, og det var derfor et uforholdsmæssigt indgreb at sparke døren ind.

Skaden på døren er endvidere en kausal og adækvat følge af politiets uforholdsmæssige indgreb.

Der foreligger heller ikke objektive ansvarsfrihedsgrunde. Politiet har ret til at skaffe sig adgang til tredjemands ejendom, når det er konstateret, at der findes en eftersøgt person. Men dette skal ske så skånsomt som muligt og under størst muligt hensyn til tredjemands ejendom, og politiet har foretaget en åbenbar fejlbedømmelse i forhold til retsmidlet. Der var hverken fare for politiforretningens gennemførelse eller betjentenes sikkerhed, og der er således heller ikke i principperne om lovlig nødværge og nødret i straffelovens § 13, stk. 3, og § 14 grundlag for ikke at yde erstatning.

X-I/S har lidt et tab i form af den ødelagte dør, som betjentene sparkede ind. Skadelidte har ikke krævet beløbet fra den daværende lejer, da skadelidte ikke var bekendt med årsagen til skaden, som ifølge lejernes forklaring var et indbrud. Der kan derfor ikke anses for at være udvist egen skyld af betydning for erstatningsopgørelsen.

Anklagemyndigheden har anført bl.a., at man ikke skulle have Procesbevillingsnævnets tilladelse til anke af byrettens dom. Vestre Landsrets kendelse af 7. marts 2018, hvorved landsretten ikke tog X-I/S' påstand om afvisning af anklagemyndighedens anke til følge, er således korrekt.

Der er ikke grundlag for at tildele erstatningssøgende erstatning efter den særlige bestemmelse i retsplejelovens § 1018 c, som X-I/S da heller ikke har påberåbt sig for hverken landsretten eller Højesteret. Det er således fast antaget i administrativ praksis, at ransagning af et lejemål ikke anses for at være rettet mod udlejeren af lejemålet. Udlejer er derfor henvist til at rejse krav om erstatning på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler efter retsplejelovens § 1018 h.

Der er heller ikke grundlag for at yde erstatning efter dansk rets almindelige erstatningsregler, jf. retsplejelovens § 1018 h.

Om § 1018 h fremgår af forarbejderne, at bestemmelsen blev indsat i retsplejeloven, fordi det blev anset for rimeligt, at den fremgangsmåde, der anvendes ved behandlingen af erstatningskrav på grundlag af de særlige ansvarsregler i retsplejelovens kapitel 93 a, efter begæring også skulle finde anvendelse, hvor der rejses erstatningskrav alene for en ulovlig embedshandling inden for strafferetsplejen, som kan lægges vedkommende tjenestemand eller myndighed til last.

Erstatningsansvar forudsætter således, at politiet har handlet culpøst i forbindelse med strafferetlig forfølgning. Om politiet i den konkrete sag har handlet culpøst og dermed ansvarspådragende, beror på en konkret vurdering af politiets dispositioner ved den politimæssige opgave, de skulle løse.

D var undvejet fra psykiatrisk afdeling, hvor han opholdt sig som varetægtsfængslet i surrogat. Det kan lægges til grund, at politiet på det tidspunkt, hvor de besluttede at skaffe sig adgang til lejemålet ved at sparke døren ind, havde konstateret, at der var en mand til stede på adressen. Det kan endvidere lægges til grund, at D var registreret med bopæl på adressen, og at de personer, der opholdt sig i boligen, ikke havde reageret på politiets henvendelser. Politiet havde derfor grundlag for at antage, at det var D, der forhindrede politiet i at åbne døren, efter at låsesmeden havde låst døren op.

Det var nødvendigt for politiet hurtigt at skaffe sig adgang til huset. Politiet havde således pligt til at pågribe D. Politiets magtanvendelse var nødvendig og forsvarlig, og den var ikke uproportional.

Politiet kunne ikke have foretaget mindre indgribende foranstaltninger, f.eks. ved at fjerne en rude, da der var tale om at pågribe en eftersøgt person, der var flygtet fra varetægtsfængsel i surrogat (psykiatrisk afdeling). Politiet kunne ikke med sikkerhed udelukke, at den pågældende var i besiddelse af et våben eller lignende. Det kan heller ikke lægges til grund, at politiet bare kunne have vredet dørhåndtaget ned, og det er i den forbindelse uden betydning, at der var fire polititjenestemænd til stede.

Omkostningerne til udbedring af skaden beløber sig desuden alene til 5.500 kr., og skaden kan således ikke anses for uforholdsmæssigt omfattende.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår, om politiet er erstatningsansvarlig over for X-I/S ved A og B som udlejer af et rækkehus, hvor politiet den 15. november 2012 forvoldte skade på hoveddøren, da man skaffede sig adgang til boligen for at anholde D, der var eftersøgt. Der er endvidere spørgsmål om, hvorvidt anklagemyndighedens anke til Vestre Landsret af Retten i Sønderborgs dom af 14. december 2017, hvorved udlejer blev tilkendt erstatning, kunne ske uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

Anken til landsretten

Ved Retten i Sønderborgs dom blev anklagemyndigheden dømt til at betale udlejer en erstatning på 5.500 kr. Anklagemyndigheden ankede dommen til Vestre Landsret med påstand om frifindelse. Forud for hovedforhandlingen i landsretten påstod X-I/S afvisning af anklagemyndighedens anke under henvisning til, at der ikke forelå anketilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Landsretten afsagde den 7. marts 2018 kendelse om ikke at tage udlejers påstand om afvisning til følge under henvisning til, at anklagemyndigheden ikke var afskåret fra at anke byrettens dom efter retsplejelovens § 902, stk. 1.

Sagen er i medfør af retsplejelovens § 1018 h behandlet efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 a om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning. Sådanne sager behandles efter retsplejelovens § 683, 2. pkt., og § 1018 f, stk. 3, i strafferetsplejens former.

Der gælder efter retsplejeloven et to-instansprincip, medmindre andet er bestemt.

Efter § 901, 1. pkt., kan byrettens domme i straffesager ankes til landsretten i overensstemmelse med reglerne i kapitel 82 om anke til landsretten. Det følger af § 902, stk. 1, at anklagemyndigheden kun kan anke, når der efter loven kan idømmes andre offentligretlige følger end bøde eller konfiskation for lovovertrædelsen. Denne bestemmelse begrænser anklagemyndighedens adgang til at anke byretsdomme i straffesager. Bestemmelsen fastlægger, hvilke følger der skal være mulighed for at idømme for den lovovertrædelse, der er rejst tiltale

for, som betingelse for, at anklagemyndigheden kan anke straffedommen til landsretten uden Procesbevillingsnævnets tilladelse. Bestemmelsen tager efter sit indhold og forarbejder ikke sigte på anke af byretsdomme, der tager stilling til, om en erstatningsøgende har krav på erstatning for strafferetlig forfølgning efter retsplejelovens kapitel 93 a.

Der er heller ikke andre bestemmelser i retsplejeloven, der begrænser anklagemyndighedens adgang til at anke sådanne sager.

Herefter tiltræder Højesteret, at landsretten kunne realitetsbehandle anken, og tager derfor ikke X-I/S' påstand om ophævelse af landsrettens dom til følge.

Erstatning

Sagen angår, om politiet efter dansk rets almindelige erstatningsregler, jf. retsplejelovens § 1018 h, er erstatningsansvarlig over for udlejer, X-I/S, for skader på hoveddøren i et rækkehus, der blev forvoldt, da politiet skaffede sig adgang til boligen for at anholde D.

D var undvejet fra psykiatrisk hospital, hvor han var anbragt som varetægtsfængslet i surrogat, og var eftersøgt af politiet. Han boede efter det oplyste til leje i huset på ... i Y-by, hvor han også var tilmeldt Folkeregisteret. Det må lægges til grund, at ingen reagerede, da politiet henvendte sig, men at politiet kunne konstatere, at der var nogen til stede i huset. Politiet havde derfor grundlag for at skaffe sig adgang til huset med henblik på ransagning for at eftersøge D, der skulle anholdes, jf. retsplejelovens § 793, stk. 3, jf. § 759, stk. 1.

Ifølge retsplejelovens § 797, stk. 1, må ransagning ikke foretages, såfremt det efter undersøgelsens formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som undersøgelsen må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb. Ved afgørelsen efter stk. 1 skal der tillige efter § 797, stk. 2, lægges vægt på, om ransagningen er forbundet med ødelæggelse eller beskadigelse af ting. Endvidere følger det af § 798, stk. 1, at ransagning skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader, herunder så vidt muligt uden at forårsage ødelæggelse eller beskadigelse.

Politiet tilkaldte en låsesmed for at skaffe sig adgang til rækkehuset. Efter at låsesmeden havde låst hoveddøren op, forhindrede D politiet i at åbne døren ved at holde i dørhåndtaget. Det

må lægges til grund, at politiet kunne se D gennem et vindue på bagsiden af huset, og at politiet herefter skaffede sig adgang til huset ved at sparke døren ind. Højesteret finder, at det var Ds adfærd, der gav anledning til, at ransagningen ikke kunne foretages uden ødelæggelse, og at politiets beslutning om at sparke døren ind ikke kan anses for et uforholdsmæssigt indgreb.

Der er på den anførte baggrund ikke grundlag for at anse politiets fremgangsmåde ved ransagningen for at være ansvarspådragende efter dansk rets almindelige erstatningsregler.

Højesteret stadfæster herefter landsrettens dom om frifindelse af anklagemyndigheden.

Sagsomkostninger

Sagsomkostningerne for byretten skal betales af X-I/S, mens omkostningerne for landsret og Højesteret skal betales af statskassen. Højesteret har herved lagt vægt på sagens karakter og på, at beskikkelse af advokat i sager om erstatning, der behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 a, som udgangspunkt ikke kan ske mod erstatningssøgendes ønske, jf. Højesterets kendelse af 24. november 2009 (UfR 2010.547/1).

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for landsret og Højesteret, mens omkostningerne for byretten betales af X-I/S.